

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/5, p. 73-84

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11384>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 25.01.2017 ✓ Accepted/Kabul: 12.03.2017
✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ – Doç. Dr. Mesut GÜN

This article was checked by iThenticate.

İHSAN OKTAY ANAR'IN EFRÂSİYÂB'IN HİKÂYELERİ ADLI ANLATISI ÜZERİNE PARABOLİK BİR İNCELEME

Emine AYAN*

ÖZET

Didaktik edebiyatın bir türü olan parabol kahramanların insanlardan seçildiği bir atmosferde ders verici niteliği ile hem öğretme hem de eğlendirmeye dayalı doğası ile dikkat çeken bir tür metaforik kurmacadır. Bu çalışmada İhsan Oktay Anar'ın *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri* adlı eseri paraboller açısından bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Yapılan incelemede Ölüm ve Cezzar Dede tarafından karşılıklı olarak anlatılan “Güneşli Günler”, “Bidaz'ın Laneti”, “Bir Hac Ziyareti”, “Dünya Tarihi”, “Ezine Canavarı”, “Hırsızın Aşkı”, “Şarap ve Ekmek” ve “Gökten Gelen Çocuk” adlarını taşıyan korku, din, aşk ve cennet konulu sekiz öykü çevresinde şekillenen anlatıda sözü edilen öykülerin taşıdığı kimi niteliklerle parabolik bir yapıya sahip olduğu saptanmış ve bu doğrultuda anlatıyı parabolik kılan nitelikler gerek çeviri faaliyeti gerekse yazınbilimi ve didaktik edebiyat üzerine yaptığı çalışmalar ile yazın dünyasına katkıda bulunan Sargut Şölcün'ün *Tarih Bilinci ve Edebiyat Bilimi* (1982) adlı kitabındaki “Didaktik Edebiyat ve Diyalektik” başlıklı yazısında didaktik edebiyatın bir türü olarak kategorize ettiği paraboller bağlamında bir incelemeye tabi tutulmuştur. Çalışmada Şölcün'ün görüşlerinden hareketle edebiyatın işlevi, didaktik edebiyatın kaynağı ve bu edebiyatı oluşturan türlere vurgu yapılarak bir tür olarak mesele karşılık gelen parabolün didaktik edebiyat kapsamında kazandığı anlam açıklığa kavuşturulacak ve İhsan Oktay Anar'ın *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri* adlı eseri bu bağlamda analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: İhsan Oktay Anar, *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*, didaktik edebiyat, parabol.

* Arş. Gör. Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: eayan333@gmail.com

**A PARABOLIC ANALYSIS ON THE NOVEL CALLED
EFRÂSIYÂB'IN HİKÂYELERİ OF İHSAN OKTAY ANAR**

ABSTRACT

Parable which is a genre of didactic literature is a kind of metaphorical fiction that draws attention with the nature of teaching and entertainment based on the nature of the parabolic heroes, which is selected from human beings. In this study the work called *Efrasiyâb'ın Hikâyeleri* of İhsan Oktay Anar has been subjected to an evaluation in terms of parables. It has been determined that in the work taking form as part of eight stories about fear, religion, love and paradise called “Güneşli Günler”, “Bidaz'ın Laneti”, “Bir Hac Ziyareti”, “Dünya Tarihi”, “Ezine Canavarı”, “Hırsızın Aşkı”, “Şarap ve Ekmek” and “Gökten Gelen Çocuk” told by Ölüm and Cezzar Dede mutually of which the stories mentioned have a parabolic structure with having some characteristics and in this direction the characteristics making the narrative parabolic has been subjected to a research in the context of parables of which Sargut Solcun contributes to world of literature with translation activity and studies on poetics and didactic literature categorizes as a genre of didactic literature in the article titled "Didactic Literature and Dialectic" in the book called *Tarih Bilinci and Edebiyat Bilimi* (1982). The meaning of parable corresponds to parable as a genre within the context of didactic literature will be illuminated with emphasizing on function of literature, source of didactic literature and its genres with reference to the views of Sargut Solcun and the work called *Efrasiyâb'ın Hikâyeleri* of İhsan Oktay Anar will be analyzed in this context in the study.

STRUCTURED ABSTRACT

Sargut Solcun is an important thoughtman contributing to world of literature with the studies on general literary science. Solcun is a productive scientist having studies on poetics and didactic literature. In this study the work called *Efrasiyâb'ın Hikâyeleri* of İhsan Oktay Anar will be analyzed in the context of which Sargut Solcun categorizes as a genre of didactic literature in the article titled "Didactic Literature and Dialectic" in the book called *Tarih Bilinci and Edebiyat Bilimi* (1982). In the study the meaning of parable as a genre within the context of didactic literature will be illuminated with emphasizing on function of literature, source of didactic literature and its genres with reference to the views of Sargut Solcun and the work called *Efrasiyâb'ın Hikâyeleri* comprising of eight story about fear, religion, love and heaven of İhsan Oktay Anar will be analyzed in this context.

Solcun (1982) who loads a social function to literature with getting in contact with literature and society defines literature “having an attitude against in itself” (p. 132) and emphasizes the didactic function of literature with reference to the contribution of art activity to the communication and information between human beings. Solcun categorizes didactic literature as gnomic (byword) forms, parabolic forms and satirical forms. In this classification aphorism, epigram, essay, riddle

Turkish Studies

and so on gnostic; fable and parabol parabolic; satir, parody and travesty constitute satiric forms.

Parable as a genre of didactic literature corresponds in western languages to adage which means "sample, similar" (Devellioglu, 2004, p. 625) in arabic and derives from *parabole* which means "comparison, similarity" in greek. Parable is used to mean a kind of long analogy based on a literary explanation of ancient Greek rhetoric art (AnaBritannica, p. 606). In the beginning parable used to have a meaning as a religious narrative story in the West and East in the world but over time it becomes widespread and essentially change gaining popularity. It is possible to define parable which is described as "mythological fiction in social sciences" (p. 232) by Gündüz (2012) as "a short story told to adopt moral or spiritual values" (AnaBritannica, s. 606) or as "a narrative that aims to convince the reader by illuminating a case study that is close to the symbol, giving a lecture, giving lessons" (p. 357) with Aytaç's words (2009).

The meaning of the parable in the context of didactic literature is distinguished from the traditional narrative genre, which attracts attention with its various meanings. Parable and fable resemble each other with being "fictional story based on a metaphor of moral teachings" (Hann) but there are some differences between each of them. Fables use non-human characters and contain a moral and ethical lesson. In the parables where people are chosen as characters, the fantastic world of fables turns into a realistic cloak and parables also includes a religious or spiritual /spiritual aspect with including a moral and ethical lesson like fables. Parables usually describe ordinary people who are faced with a moral dilemma or who have to make a moral decision and are negatively affected by the wrong darkness (Hann). Therefore, attitudes and behaviors exhibited by such people in the face of events are influential, and the manner in which these behaviors are given in the story is determinative. Similar to the fables, in parables in which the main idea is transmitted by the way of comparisons and analogies, the analogy is established not between society and man like in fables but between "a certain human behavior and human behavior in general" (AnaBritannica, p. 606). As can be understood from the similarity established, parables are closely related to universal human values. Fables and parables are based on the rooted vernacular culture, and the way of transferring the knowledge of these two traditional people to each other is different. The parables, which are more superficial than fables, add a mysterious tone to this reality and make it useful for teaching spiritual values (Fletcher, Maeno, Ichiko, 2008), as the fables are detailed, sharply observed and ultimately directed towards the social reality that brings the satire. Thus, unlike fables (Şölçün, 1982, p. 134), which provide material from the complexities and problems of practical life, the social essence in parables does not go beyond a medium used to convey the message to be given. Parables, like fables, have an ironic side in their essence, which is "the dual nature of both teaching and recreation as well as the general characteristic of didactic literature" (Solcun, 1982, p. 134). In the parable, irony becomes a tool of teaching and recreation beyond being a "criticism and entertainment tool" (Gökmen, 2015, p. 1087). But there is no criticism of the order made by making distances between the writer

Turkish Studies

and the text by making the animals that draw attention in the fabrics in parables. Parable is a didactic kind of criticism that precedes the system of humane values.

In this article in which the work called *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri* of Ihsan Oktay Anar has been analyzed in terms of parables which is a genre of didactic literature. it has been understood that the stories in the narration excluding “Güneşli Günler” and “Hırsızın Aşkı” enable to be approached as part of parabol with various aspects. In the mentioned stories it has been determined that given lesson in the stories has been ironically transmitted through the people, a similarity relationship has been established in the context of a case study with reference to prominent human behaviour and the stories having parodic items have been shaped in a fabulous atmosphere although it has seen fantasy items in the stories from time to time. In the narration the stories called “Bidaz'ın Laneti”, “Ezine Canavarı” and “Gökten Gelen Çocuk” contains a moral; “Bir Hac Ziyareti”, “Dünya Tarihi” and “Şarap ve Ekmek” a religious lesson..

As a result, in the article it was determined that *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri* which is taken with the frame storytelling, is a parabolic narrative in a general sense, and that this narrative feature overlaps with the writing attitude of Ihsan Oktay Anar. This aspect of narrative in the stories which ironic narration with the fabulous and fantastic items is noteworthy making *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri* parabolic. The ironic style, which draws considerable attention in the author's other novels and is capable of a critical functioning, becomes a teaching nature in the functional context as parable parallel, a kind of didactic literature in *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*. In this respect Ihsan Oktay Anar, brings a different opening to parable which is a traditional narrative type in a postmodern world.

Keywords: Ihsan Oktay Anar, *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*, didactic literature, parable.

Giriş

Sargut Şölçün genel edebiyat bilimi üzerine yaptığı çalışmalar ile yazın dünyasına katkı sağlayan önemli bir düşün adamıdır. 1947 yılında Ankara’da dünyaya gelen ve yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde tamamladıktan sonra Münih Üniversitesi’nde germanistik ve siyasal bilgiler öğrenimi gören Şölçün, “Günümüz Federal Alman Edebiyatında Türk Konuk İşçi İmajı” konulu teziyle doktor unvanı olarak Hacettepe Üniversitesi’nde edebiyat tarihi, metin incelemesi ve eleştirisi üzerine dersler verir (Kurdakul, 1994, s. 621). Şölçün akademik faaliyetine Türkiye’de başlamış; ancak 12 Eylül yönetimine karşı hazırlanan “Aydınlar Dilekçesi”nin altında imzasının bulunması üzerine üniversiteden uzaklaştırılması ile bu faaliyetini 1984-1999 yılları arasında sırasıyla Berlin Hür Üniversitesi ve Erlangen-Nürnberg Üniversitesi’nde sürdürerek 2012 yılına kadar Duisburg-Essen Üniversitesi’nde Türk Edebiyatı Bilimi Profesörü olarak akademik görevini icra etmiştir (Alpay, 2012). Yazınbilimi ve didaktik üzerine çalışmaları bulunan ve üretken bir bilim adamı olduğu anlaşılan Şölçün, 1982 yılında Türkçe olarak yayımlanan *Tarih Bilinci ve Edebiyat Bilimi* adlı kitabında yer alan “Didaktik Edebiyat ve Diyalektik” başlıklı yazısında didaktik edebiyatın bir türü olan parabolün kuramsal çerçevesini çizer.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/5

Bu çalışmada Şölçün'ün görüşlerinden hareketle edebiyatın işlevi, didaktik edebiyatın doğuş zemini ve bu edebiyatı oluşturan türler üzerinde durularak parabol türünün didaktik edebiyat kapsamında kazandığı anlam açıklığa kavuşturulacak ve İhsan Oktay Anar'ın korku, din, aşk ve cennet konulu sekiz hikâyeden oluşan anlatısı bu bağlamda bir inceleme tabi tutulacaktır.

İhsan Oktay Anar'ın Efrasiyab'ın Hikâyeleri Adlı Anlatısı Üzerine Parabolik Bir İnceleme

Toplumsal meselelere müdahil bir sanat dalı olarak gördüğü edebiyat ile toplum arasında sıkı bir ilişki kurarak edebiyata toplumsal bir işlev yükleyen Şölçün (1982), edebiyat ürününü “başlı başına bir tavır alış” (s. 132) olarak tanımlar ve bir edebiyat ürünü olarak sanat faaliyetinin insanlar arasındaki iletişime ve bilgileneceye en üst düzeydeki katkısından hareketle edebiyatın didaktik yanını vurgular. Şölçün'e göre edebiyat sanatının bu gücü onun estetik potansiyelini artırır (s. 133). Estetik bilincin toplumsal bir nitelik taşıdığı didaktik edebiyat bireyler arasındaki toplumsal iletişimi nitelik ve nicelik açısından geliştirir, değiştirir, kendisini doğuran toplum koşullarının ortadan kalkmasına çalışır ve onların süratle değişmesini amaçlar (Şölçün, 1982, s. 140). Didaktik edebiyatın doğuş zeminini duygudan ziyade düşünceye karşı olan baskıya edebiyatın gösterdiği tepki ile açıklayan Şölçün (1982), kendine özgü işleviyle didaktik edebiyatın estetik faaliyet içinde ağırlık kazandığı dönemin toplumsal çatışmanın sınıflar düzeyinde olmaya başladığı 18. yüzyıla tekabül ettiğini belirtir (s. 134). Dolayısıyla toplumsal bir tavır alışın ürünü olan didaktik edebiyat insan ile toplum arasındaki diyalektik ilişkiden doğan bir türdür:

İnsanın amaçlarıyla nesnel dünya arasında olan ilişki, birbirini karşılıklı olarak etkiler ve diyalektiktir. Çünkü amaçlar, nesnel dünyanın ürünüdür. Ama amaçlardan söz edebilmek için nesnel dünyanın varlığı vazgeçilmez koşuldur. İnsanla nesnel gerçeklik arasında olan karmaşık ilişkiler sistemi içinde estetik ilişkinin özel bir yeri vardır. Estetik faaliyeti zorlayan, insanın hayatıdır. Tek başına yaşayan insanın (varsayalım) estetik bilince sahip olması ve estetik faaliyet içinde bulunması mümkün değildir. (Şölçün, 1982, s. 140)

Edebiyatı lirik, epik ve dramatik olarak üç türe ayıran ve didaktik edebiyatı lirikle epik arasındaki sınırların akışkanlık kazandığı bir gelişme sürecinin ürünü olarak addeden Şölçün (1982), bu edebiyatı gnomik (özdeyiş) biçimler, parabolik (mesel) biçimler ve satirik (hiciv) biçimler olmak üzere üçe ayırır (s. 133). Bu tasnifte aforizma, epigram (iğneleme), deneme, bilmece vs. gnomik; fabl (öykünce) ve parabol (mesel) parabolik; satir (hiciv, taşlama), parodi, travesti (gülünçleme) ise satirik biçimleri oluşturur.

Bir tür olarak mesele karşılık gelen parabolün didaktik edebiyat bağlamında kazandığı anlam, geleneksel anlatı türü içerisinde muhtelif anlamları ile dikkat çeken meselden ayrılır. *Divânî Lugatî't-Türk* ve *Kutadgu Bilig*'de “sav” karşılığı olarak kullanılan mesel sözcüğünün yerini zamanla “mesel söylemek” anlamında darb-ı mesel, 20. yy.dan sonra ise atasözü alır. (AnaBritannica, s. 606). “Öğretici, eğitici, terbiye edici hikâye veya masal” (Albayrak, 2004, s. 383), “öğretici, ahlaki küçük hikâyeler ve bazı ibretli kıssalar” (Karataş, 2004, s. 318), “başka bir şeye delalet etmek üzere söylenen, zahiri manasıyla kullanılmayan söz” (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, s. 276), “halk yazınında köylerde öykü yerine kullanılan bir terim” (Yazın Terimleri Sözlüğü, s. 91) gibi anlamlarıyla öne çıkan mesel, aynı zamanda halk edebiyatında “ibret ve ders almaya yarayan öğretici hikâyelerin yer aldığı tiyatro oyunları”na ve “Dini-tasavvufi edebiyatta ilahi aşkın bütün varlığına hâkim olması sonucu aşığın kendinden geçmesi durumu”na verilen addır (Artun, 2014, s. 356).

Didaktik edebiyatın bir türü olarak parabol Arapçada “örnek, benzer, nümüne” (Devellioğlu, 2004, s. 625) anlamına gelen ‘mesel’in Batı dillerindeki karşılığı olup Yunanca karşılaştırma, benzeşme anlamındaki *parabole* sözcüğünden türer ve eski Yunan retorik sanatında edebi bir

açıklamaya dayanan bir tür uzun benzetme anlamında kullanılır (AnaBritannica, s. 606). Başlangıçta “dinsel içerikli öykü” bağlamıyla Batı ve Doğu dünyasında örneklerine rastlanan meseller zaman içinde popülerlik kazanarak yaygınlaşır ve özsel olarak değişime uğrar. Gündüz’ün (2012) “sosyal bilimlerde mitolojik kurgu” (s. 232), Akalın’ın (1984) “ibret verecek kısa söz, iyilik öğretti” (s. 211) olarak nitelendirdiği parabolü “ahlaki ya da manevi değerleri benimsetmek amacıyla söylenen kısa öykü” (AnaBritannica, s. 606) ya da Aytaç’ın deyimleriyle (2009) “sembol yakın, akılda yer edici, ders veren bir örnek olayı anlatarak okuyucuyu inandırmak, aydınlatmak amacıyla taşıyan anlatı” (s. 357) olarak tanımlamak mümkündür.

“Ahlaki ders veren bir tür metafora (benzetmeye) dayalı kurmaca hikâye” (Hann) oluşu itibarıyla fablla ortak paydada birleşen parabolün fabldan ayrılan yönleri bu türün ana hatlarının çizilmesinde belirleyici bir rol oynar. İnsan dışı karakterlerin kullanıldığı fablların aksine insanların karakter olarak seçildiği ve fabllardaki fantastik dünyanın gerçekçi bir kısıya bürüldüğü paraboller, fablların içerdiği ahlaki ve etik dersle birlikte aynı zamanda dini ya da ruhani/manevi bir yön de içerir (cennet ya da birinin Tanrı ile olan ilişkisi gibi). Parabollerde genellikle ahlaki bir ikileme karşı karşıya kalan ya da ahlaki olarak bir karar vermek zorunda olup verdiği yanlış karardan olumsuz etkilenerek bundan ders alan sıradan insanlar anlatılır (Hann). Dolayısıyla bu türde insanların olaylar karşısında sergilediği tutum ve davranışlar etkili olup bu davranış biçimi hikâyede verilen derste belirleyicidir. Fabllarla benzer olarak ana fikrin karşılaştırma ve benzetme yoluyla aktarıldığı parabollerde benzetme ilgisi fabllarda olduğu gibi toplum ile insan arasında değil, “belli bir insan davranışıyla genel olarak insan davranışı” (AnaBritannica, s. 606) arasında kurulur. Kurulan benzerlik ilgisinden anlaşılacağı üzere parabol evrensel insan değerleri ile yakından ilişkilidir. Fablların ve parabolün kökeni sözlü kültüre dayanmakla birlikte bu iki türün geleneksel halk bilgisini kuşaktan kuşağa aktarış biçimi farklıdır. Fabllar ayrıntılı, keskin bir biçimde gözlenen ve sonuçta hicvi beraberinde getiren toplumsal gerçekliğe yönelirken fabla göre daha yüzeysel bir anlatı olan parabol bu gerçekliğe gizemli bir ton katar ve bunu manevi değerleri öğretmek için kullanışlı bir hale getirir (Fletcher, Maeno, Ichiko, 2008). Dolayısıyla malzemesini daha çok pratik hayatın karmaşıklığından, sorunlarından sağlayan fablların (Şölçün, 1982, s. 134) aksine parabollerde toplumsal öz, verilecek mesajın aktarılmasında kullanılan bir araçtan öteye geçmez. Parabollerin de fabllar gibi “didaktik edebiyatın genel özelliği olan hem öğretme hem de eğlendirme yanı dolayısıyla ikili bir doğası” (Şölçün, 1982, s. 134) ve özünde barındırdığı ironik bir yanı vardır; ancak parabollerde fabllarda dikkat çeken hayvanları konuşturmak suretiyle yazar ile metin arasında mesafe koyarak yapılan bir düzen eleştirisi söz konusu değildir. Parabol türünde ironi “hem bir eleştiri, hem de eğlence aracı” (Gökmen, 2015, s. 1087) olmanın ötesinde öğretme ve eğlendirme aracı işlevi kazanır. Paraboller eleştiriden ziyade insani değerler sistemini önceleyen bir didaktik türdür. Aşağıda Sargut Şölçün’ün didaktik edebiyat bağlamında önemsendiği bir isim olan Bertolt Brecht’in kaleme aldığı kısa bir parabol örneği yer almaktadır:

Düşünür İle Sahte Öğrenci

Bir gün Bay Keuner’in yanına gelen sahte bir öğrenci şunu anlattı: “Amerika’da beş başlı bir dana var. Bu konuda ne dersin?” “Hiçbir şey” dedi Bay Keuner. O zaman sevinen sahte öğrenci, “Ne kadar bilge olsan, bu konuda o kadar çok söz söyleyebilirsin.”

Aptal olan çok şey bekler. Düşünür az şey söyler.

B. Brecht

(Şölçün, 1980, s. 14)

Çalışmanın bu bölümünde *Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri*’ni oluşturan korku, din, aşk ve cennet konulu “Güneşli Günler”, “Bidaz’ın Laneti”, “Bir Hac Ziyareti”, “Dünya Tarihi”, “Ezine Canavarı”,

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/5

“Hırsızın Aşkı”, “Şarap ve Ekmek” ve “Gökten Gelen Çocuk” adlarını taşıyan hikâyeler yukarıda ana hatları çizilen parabol türü bağlamında bir incelemeye tabi tutularak romanın parabolik bir yapıya sahip olup olmadığı açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır.

Bir yazar olarak kendisinden ziyade ortaya koyduğu eserlerin fark edilmesini önceleyen ve yazma edimini bir zevk işi olarak addeden İhsan Oktay Anar (Demirci, 2000), postmodern Türk edebiyatının önemli romancılarından biridir. *Puslu Kıtalar Atlası* (1995), *Kitab-ül Hiyel* (1996), *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri* (1998), *Amat* (2005), *Suskunlar* (2007), *Yedinci Gün* (2012) ve *Galiz Kahraman* (2014) adlı romanları ile dikkat çeken yazarın her bir romanı beslediği öz ve kendine has kurgusal atmosferi ile yoğun bir çalışmanın ürünüdür.

İhsan Oktay Anar'ın 1998 yılında yayımlanan üçüncü romanı *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*, yazarın diğer romanlarından farklı olarak “Doğuda ve Batıdaki geçmişi milada dek uzanan ve çerçeve öykü tekniği denilen bir yazım usulü” (Ceylan, 2008, s. 251) ile kaleme alınan iç içe hikâyelerle örülü postmodern bir anlatıdır. Ölüm'ün anlatılan her bir hikâyeye karşılık Cezzar Dede'nin ömrünü bir saat uzatacağı bir oyun üzerine kurulu olan anlatıda karşılıklı olarak korku din, aşk ve cennet konulu sekiz hikâye anlatılır ve hikâyeler arasındaki geçiş, adlarını cennetin sekiz kapısından alan Selam, Aden, Meva, Elhalid, Makame, Naim, Heyevan ve Firdevs adlı sekiz mahalle aracılığıyla sağlanır. “Belli bir zamansal süreçten ziyade masalımsı bir gerçekliğin söz konusu olduğu *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri* Anadolu'nun çeşitli şehir ve kasabalarının yanı sıra, fantastik mekânların da yoğun bir biçimde kullanıldığı, genellikle sıra dışı ve olağanüstü olayları konu edinen masal tadında bir eser”dir (Koçakoğlu, 2010, s. 197). Anlatı Cezzar Dede'nin torununun gözyaşları ile kalbindeki katılık mührü kırılan Ölüm'ün gülümsemesi ve Cezzar Dede'nin canını almaktan vazgeçmesi ile son bulur.

Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri'nde Ölüm ile Cezzar Dede'nin oynadığı karşılıklı hikâye anlatma oyununda ilk olarak Ölüm “cumhuriyetin yirminci yıllarının sonuna doğru Anadolu'nun orta yerindeki bir köyün hemen dışında” (Anar, 2013, s. 18) yer alan bir yatılı okulda geçen “Güneşli Günler” adlı korku hikâyesini anlatır. Hikâye Sağır lakabıyla anılan resim hocasının, porfiria hastası okul müdürüne kan vermesine karşılık Alyanak lakaplı Bora Mete'nin güneşli manzaralar yapmasına izin vermesi ile gelişen olaylarla şekillenir.

Kahramanların insanlardan seçildiği, olayların yer yer fantastik bir zeminde şekillendiği “Güneşli Günler”de Alyanak'ın yaptığı ve hikayenin özüne ilişkin içerdiği metaforik anlamla öne çıkan gündoğumu manzarasından hareketle bir ders verilir; ancak hikayedeki bu ders parabolün doğası ile örtüşmez. Nitekim paraboller belirli bir insan davranışından hareketle verilen ahlaki bir ders içerir. Oysa bu hikâyede eleştirel bir dikkatle güzelliğin insanın içinde olduğu ve insanın içindeki ışığı söndürmenin her ne olursa olsun mümkün olamayacağı mesajı verilir. Okul müdürüne güneşi ve ışığı vaat eden; ancak hayatı “çirkinlik ile bunun getirdiği ıstırap, nefret ve aşağılama” (Anar, 2013, s. 24) ile şekillenen Sağır, Alyanak'ın her gece kanı emilerek canından can gittiği halde güneşin doğuşunu izleyip resmettiği içinde çok az ışık olmasına rağmen çok fazla güzellik bulunan (Anar, 2013, s. 35) manzara karşısında büyülenir. Sözlü kültür unsurlarına rastlanılmayan ve hikâyedeki mesajın ironik olarak değil doğrudan verildiği “Güneşli Günler”de toplumsal bağlamda yapılan bir eğitim sistemi eleştirisi söz konusudur. Dolayısıyla “Güneşli Günler” parabolik nitelikli bir hikâye değildir.

Romanda Cezzar Dede'nin anlattığı ikinci korku hikâyesi olan “Bidaz'ın Laneti”, Anadolu'nun bir köyünde, define hikâyeleri dinleye dinleye pusulayı az buçuk şaşırın ve karısı ve kaynanasıyla aynı evde yaşayan Galloğlu Hamdi'nin (Anar, 2013, s. 42) definecilik macerasını konu alır. Hikâyede bir define bulup zengin olmanın hayallerini kuran Galloğlu Hamdi (Anar, 2013, s. 44) kendisine Rum Padişahı Bidaz'ın hazinelerle dolu mağarasını bulmayı vaat eden Abdülkehribar ile

ortak olmaya karar verir; ancak adamdan öğrendiğine göre dokunduğu her şeyi altına çevirmeye muktedir olan Bidaz lanetlidir ve kendisine bir insanoğlu dokunduğu anda dirilerek eski haline dönecektir. İmzalattığı senet ve rehin aldığı motosiklet karşılığında bileziklerini bozdukmayı kabul eden kaynana, damadı ile definecinin kendisine tezgâh hazırladıklarını düşünüp onları takip ederek mağaraya girer ve Galloğlu'nun dokunuşuyla dirilen Bidaz'ın kafasına elindeki keseri indirdiği esnada sultanın kendisine değmesiyle tıpkı efsanedeki gibi altın bir heykele dönüşerek damadı ile defineciyi zengin eder.

Karakterlerin insanlardan seçildiği; ancak yer yer fantastik öğelerin de dikkat çektiği “Bidaz’ın Laneti”nde ana çatışma söz konusu karakterler aracılığıyla vücut bulduğundan bu öğelerin hikâyenin parabolik yapısını zedeleyici bir nitelik teşkil etmekten ziyade hikâyeye bir çeşni kattığını söylemek mümkündür. Parabolün özünde yer alan benzetme ilgisinin Galloğlu Hamdi'nin kaynanasının sergilediği açgözlülük ile genel bir insanlık davranışı olan açgözlülük arasında kurulduğu “Bidaz’ın Laneti”, bu davranış biçimini sergileyen insanın düştüğü trajik durumdan hareketle verilen ahlaki bir ders içerir. Hikâyede bu ders “gülünç bir kusur” olarak aksettirilen açgözlülük ekseninde ironik olarak verilir. Bu suretle hikâye parabolün hem öğretme hem de eğlendirmeye dayalı ikili doğasını bünyesinde taşır. Hikâyede definecinin mezarda altın gümüş ne bulursa cebine indireceğini düşünen kaynana (Anar, 2013, s. 48) tamahkârlığının kurbanı olur. “Bidaz’ın Laneti” sözlü kültüre dayanan bir atmosferde şekillenmesi bakımından da parabolik bir öz taşır. Nitekim Cezzar Dede Ölüm’e bu hikâyeyi anlatmaya başlamadan önce geleneksel bir hikâyeye anlatma geleneğinden söz eder. Bu yönüyle “Bidaz’ın Laneti”ni “masallardan, mitolojiden, halk edebiyatından ve bunların anlatıldığı dilden esinlenilerek anlatılmış bir hikâyeye” (Duman, 2011, s. 52) olarak değerlendirmek mümkündür.

Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri’nde anlatılan iki korku hikâyesinden sonra Cezzar Dede “Bir Hac Ziyareti” adlı dini hikâyeyi anlatır. Diyarbakir’in Divana adlı köyünde geçen bu hikâyede köylüler tarafından zorla hacca gönderilen köy imamının hac yerine bir Hristiyan mabedine gidişi konu edilir. Bunama alametleri gösteren yetmiş yaşını aşkın köy imamından sonra köylülerin tek umudu olan bu imam da tuhaf davranışlar sergiler. Sözelimi iki namaz arası köy kahvesine gelip radyoda türküler dinler, ahaliyi raksettirerek camiye sevkeder ve meftaları yıkarken gerekli duaları okumaz (Anar, 2013, s. 58). Köpeklerin saldırısına uğradığı sırada köy öğretmeninin düşürdüğü “Medeniyet Tarihi” adlı eserin Uzak Doğu Medeniyetleri hakkındaki cildini bulan ve kitapta gördüğü Buda Heykeli’nden büyülenen imam, köylülerin hac farızasını yerine getirmek üzere Ağa’nın babası Zekeriya Dede ve onun kara sevdalı oğlu ile zorla göndermek istediği Kâbe yerine Buda tapınağına giderek meczup oğlan ile birlikte manevi bir dinginliğe ulaşır.

“Bir Hac Ziyareti” parabolik özellikler gösteren bir hikâyedir. Hikâyede meczup oğlanın kurtlarla dost olması, Zekeriya Dede’nin asasını vurarak yerden su çıkartması gibi örneklerde görüleceği üzere kimi zaman fantastik öğelere rastlansa da olaylar insanlardan seçilen kahramanlarla şekillenir. Hikâyeye parabolün özsel atmosferine uygun olarak içerdiği dini ve manevi dersle dikkat çeker. Gönül kâbesine yolculuğun hac kadar makbul olduğunu köylülere anlatmaya çalışan imamdan (Anar, 2013, s. 62) hareketle inancın iç dünyada yaşanan bir olgu oluşunun vurgulandığı hikâyede sözü edilen mesajın köylülerin dini algılayış biçiminin ironize edildiği bir atmosferde verilmesi inanç sistemine ilişkin bir sorunsalın izdüşümüne işaret ederek hikâyede verilmek istenen mesaja da rol oynar. “Bir Hac Ziyareti”nde hasım oldukları Zengefil köyünün imamı hacca gidiyor diye zorla hacca gönderilen imamın bir Hristiyan mabedine gitmesi, dini sevap ve gûnahtan ibaret göstermelik bir itibar aracı olarak gören köylülere verilen açık bir derstir. Dolayısıyla imamın köylülerce maruz bırakıldığı durum karşısında sergilediği tutum parabolik bağlamda Gürsel Aytaç’ın deyimiyle (2009) ders verici bir “örnek olay” (s. 357) teşkil eder. Hikâyeye fantastik bir atmosferde şekillenen masalsı dokusu ile de parabolik bir niteliktedir.

Turkish Studies

Romanda Cezzar Dede'den sonra hikâye anlatma sırası kendisine geçen Ölüm, küçük bir Anadolu şehrinde Elem Sokağı çarşısı tüccarlarından Abdülzeyyat'ın rüyasında gördüğü aksakallı dedeyi bulmak üzere çıktığı yolculuğu konu alan "Dünya Tarihi" adlı ikinci dini hikâyeyi anlatır. Aksakallı dedenin kendisinden tüm servetini fakire fukaraya dağıtıp Acıpayam'a gelmesini isteyen tüccar, başta bu isteğe karşı çıkmakla birlikte ticarethanesinde bet bereket kesilince yola çıkmaya karar verir. Atlattığı türlü badirelerin ardından Acıpayam'a varan ve orada gördüğü eski ve küçük bir kulübede aradığını bulamayan Abdülzeyyat, çaresizlik içinde geçirdiği bir yılın ardından kulübedeki zeminin üzerindeki kapağı kaldırdığında dipteki suda kendi aksini görür ve rüyasına giren aksakallı dedenin kendisi olduğunu fark eder.

"Dünya Tarihi"nde Abdülzeyyat'ın iç içe örülü hikâyelerle şekillenen yolculuğu yer yer fantastik öğeler içermekle birlikte hikâyedeki ders dünya nimetlerine yüz çeviren ve onca zaman süren zahmetli yolculuğun ve çektiği sıkıntının ardından hakikatin ona erişmek için ödenilen bedele karşılık geldiğini anlayan (Anar, 2013, s. 130) Abdülzeyyat aracılığıyla verilir. Dolayısıyla hikâyede asıl zenginliğe zâhirî değil bânîni dünyada ulaşılacağı vurgulanır. Bu bağlamda Abdülzeyyat'ın rüyasına giren aksakallı dede parabolik olarak "ahlaki ders veren bir tür metafor"dur (Hann). Parabolün özünde yer alan benzetme ilgisinin Abdülzeyyat ile malını mülkünü fakirlere bağışlamaktan kaçınan; buna karşın ironik olarak "namazında niyazında, gayet sofu şahıslar" (Anar, 2013, s. 85) oluşları ile dikkat çeken Elem Sokağı tüccarları arasında kurulduğu hikâyede Abdülzeyyat'ın başrolde olduğu "örnek olay"dan hareketle verilen dini bir ders söz konusudur. "Dünya Tarihi"nde dikkat çeken masalsi atmosfer de hikâyeyi parabolik kılan bir nitelik taşır. Abdülzeyyat'ın karşısına çıkan ve sonradan babayiğit bir delikanlıya dönüşen ahû gözlü, kiraz dudaklı, fidan boylu dilber (Anar, 2013, s. 98) ile bilgelik ağacı (Anar, 2013, s. 97) bu bağlamda verilebilecek örneklerdendir.

Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri'nde Cezzar Dede'nin anlattığı "Ezine Canavarı" adlı aşk hikâyesinde Hamiyet Hanım ile Ayvaz Bey'in görücü usulü ile evlendirilmeye çalışılan çocuklarının hazin sonu işlenir. Nafile Kalfa adlı bir çöpçatan aracılığıyla gerçekleştirilecek olan bu evlilik Ayvaz Bey'in evine dadanan bir fare yüzünden çıkan canavar söylentilerinin yayılması ile sonuçsuz kalır. Hikâyenin sonunda fareyi telef edeyim derken evleri yanan beş bekâr erkek Ezine'nin bir ucunda büyük oğlan için açılan kasap dükkânında sefil olurken; Hamiyet Hanım'ın küçük kızı düşünlerde kemeçe çalan bir oğlanla kaçır, ortancalardan biri orta yaşlı bir sütçüyle evlenir, bir diğer kızı sinema yıldızı olma hevesiyle şehre yollanır, en büyük kızı ise evde kalır. Hikâyede yangında yuvası kül olan "Ezine canavarı"nın ise yavrularını doğurmak için seçtiği yeni yuvası dul bir kadın ile dört yetişkin kızının yaşadığı bir ev olur.

"Ezine Canavarı" kimi yönleri itibariyle parabolik olarak ele alınmayı olanaklı kılan bir hikâyedir. İnsanlardan oluşan kahramanlarla olayların yer yer masala özgü fantastik bir anlatımla şekillendiği hikâyede gerçekleştirilecek olan evliliğin Maymun Saniye'nin boşboğazlığı yüzünden bozulması, parabolik olarak, sergilenen belirli bir insan davranışının sebep olduğu trajik sonuçlara tekabül eden bir "örnek olay" teşkil ederek hikâyede bir ders verilmesini mümkün kılar. Taşradaki yaşam biçimini belirleyen adab-ı muaşeret kurallarının eleştirel bir dikkatle ele alındığı hikâyede görücü usulü ile evliliğin doğurduğu sonuçların bu zeminde ironize edilmesi parabolün hem öğretmeye hem de eğlendirmeye dayalı ikili doğası ile örtüşür. Hikâyede toplumsal öze işaret eden taşra eleştirisi hicvi beraberinde getiren toplumsal bir gerçeklikten ziyade verilecek olacak mesajın aktarılmasında belirgin bir rol oynar.

Romanda Cezzar Dede'den sonra Ölüm "Hırsızın Aşkı" adlı ikinci aşk hikâyesini anlatır. "Bursa'ya yakın kasabalardan birinde, nesillerden bu yana hırsızlık ve yankesicilik yoluyla geçimini sağlayan bir sülale"nin (Anar, 2013, s. 188) ferdi olan Fezai'nin aşkını konu alan hikâyede, hırsızlar ailesine reislik eden Büyük Dede fazlaca hisli, dalgın ve hülyalı olan bu gençten Belediye

Tiyatrosu'nda konser verecek olan ünlü bir hanım kemancının kemanını çalmasını ister. Ailenin kara bahtına bir son verecek olan dönüşümün Fezai'nin şahsında gerçekleşeceğini düşünen Büyük Dede (Anar, 2013, s. 191) Usturadavarus (!) isimli bir âlim tarafından yapılan bu kemani satarak aileyi refaha kavuşturmayı planlar. Büyük Dede'nin isteği üzerine kemani çalan; ancak kadını görür görmez ona tutulan Fezai, bu çalgıdan büyülenir ve Klas Hıdır'dan kemani dersi alır. Hikâye, Fezai'nin babasının bu kemani Hoşdurak adlı bir musikişinasa satmasıyla dünyasının yıkılması ve bu şöhretli kemancıyı bulup ondan kemani geri alıp kaçarken intihar etmesi ile son bulur.

“Hırsızın Aşkı” parabolik olarak ele alınmaya müsait bir anlatı değildir. Kahramanların insanlardan seçildiği ve fantastik öğelerin görülmediği hikâye “Güneşli Günler” hikâyesindeki ile benzer bir ders içerir. Hikâyede babası tarafından kemani satılan; ancak canı pahasına da olsa o kemani geri almayı başaran Fezai'den hareketle insanın içindeki sanat aşkının engellenemeyeceği mesajı verilir. Bu mesajın verilmesinde Fezai'nin kemani bir metafor olarak düşünülebilir. “Güneşli Günler”deki Sağır ile benzer bir tutum sergileyen Fezai'nin babası hikâyede verilecek olan derste etkin bir rol oynar. Sözlü kültür unsurlarına rastlanılmayan hikâyede yer yer ironik bir atmosfer dikkat çeker.

Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri'nde anlatılan iki aşk hikâyesinden sonra Cezzar Dede cennet konulu “Şarap ve Ekmek” hikâyesini anlatır. Hikâye Kayseri'de ihtiyar bir kadının evlenmeye bir türlü yanaşmayan Zeynelabidin adlı oğlunun meyhaneciden dinlediği Sefa adlı imam ile beş yaşındaki kızının acıklı hikâyesinden sonra evlenip çocuk sahibi olmaya karar vermesi ile şekillenir. Bu hikâyeye göre günlerden bir gün Anadolu'nun kasabalarından birinde havailiği ve gamsızlığı ile dikkat çeken Sefa'nın kapısını kucağındaki nur yüzlü bir bebekle bohçacı bir kadın çalar ve ondan kendisinin iffetiyle oynayıp peydahladığı bu çocuğa bakmasını ister. Bebeği evlatlığa kabul eden ve ona Bestenur adını veren Sefa, bebeği emzirip büyütmesi için sütinesine götürür. Aradan geçen beş yılın ardından Bestenur'a babası Sefa'yı adam etmesini ve kendisi öldükten sonra onun için bir anıtkabir yaptırmasını vasiyet eden sütine, Sefa'nın ahlaklı bir insan olması için pişirdiği ekmek ve sıkığı üzüm suyunu Bestenur'a verir. Yolda karşısına çıkan bir melun yaratığa kanarak sütinesinin ağzına sürmemesini tembihlediği yiyecekleri yediği için tez zamanda cennete gidecek olan küçük kız, babasının da kendisi ile birlikte cennete gelmesi için ona türlü nasihatlerde bulunur. Kızının dediklerine uyan Sefa, kızı ile birlikte cennete yükselecekken vaktiyle Bestenur'un karşısına çıkıp onun çocukluk cennetini elinden alan melun yaratığın getirdiği tas kebabını yediği için çok sevdiği kızından ayrılır. Hikâyenin sonunda Sefa, Bestenur olmadan yaşayamayacağını anlar ve her ne pahasına olursa olsun cennete gitmek için imam olup kendini dine adar.

“Şarap ve Ekmek”te yer yer fantastik öğelere rastlanmakla birlikte hikâyedeki ders insanlardan seçilen kahramanlarla verilir. Bu yönü itibariyle parabolün yapısı ile uygunluk gösteren hikâye nefesine hâkim olamayan Sefa'dan hareketle aktarılan dini ya da ruhani bir ders içerir. Tam hidayete erip ahlaklı bir insan olacakken nefesine yenilip melun yaratığın bıraktığı tas kebabını yiyen Sefa'nın, sergilediği bu tavırdan pişman olup kendini dine adaması hikâyeyi parabolik kılan bir diğer noktadır. Nitekim parabollerde ahlaki olarak bir karar vermek zorunda olup verdiği yanlış karardan olumsuz etkilenecek bundan ders alan insanlar anlatılır. Hikâyede Sefa'nın imam olduktan sonra akşamları meyhaneye gidip demlenmesi ise içerdiği ironik yan ile parabolün özü ile örtüşür. “Şarap ve Ekmek”te Bestenur ile melun yaratık arasındaki diyalogla şekillenen pasajda Kırmızı Başlıklı Kız masalının paradisinin yapılması suretiyle yaratılan masalsı atmosfer, parabolün beslendiği ana mecaz olan sözlü kültürel dokuyla ilişkilidir.

Romanda Cezzar Dede'nin anlattığı hikâyeden sonra Ölüm cennet konulu “Gökten Gelen Çocuk” adlı ikinci hikâyeyi anlatmaya başlar. Hikâyede “Anadolu'nun orta yerinde bir kasabada yaşları elliyi çoktan geçmesine rağmen henüz çocuk sahibi olamamış bir karı-koca”dan (Anar, 2013, s. 220) söz edilir. Bir gece vakti ansızın bahçelerine düşen beş yaşlarındaki gülbüz bir oğlan çocuğu

ile çocuk sahibi olan ve bu çocuğa Gülerk adını veren bu çiftin çocuğa yaklaşımı birbiriyle tamamen zıttır. Çocuğu bir kız gibi yetiştirmek isteyen kadının aksine adam tam bir erkek gibi yetiştirmek ister. Annesinin isteği ile babasından habersiz Seyyare gazetesinde çalışan Gülerk, iş gereği bir gün meydanda beklerken bir kadının hayatını kurtarır; ancak patronu -kahramanın Gülerk olduğundan habersiz- bu olayı kaçırdığı için onu tokatlar. Hikâyeye anne ve babasının tavırları karşısında ikilemede kalan çocuğun kendini kasaba caminin minaresinden atacakken leyleğin onu yakalaması ve ağlayarak cennete yükselmesi ile son bulur.

“Gökten Gelen Çocuk” kimi fantastik unsurlarla şekillenmekle birlikte parabolik bir hikâyedir. Hikâyede çocuklarına karşı “ölçsüz istek”leri (Gündüz, 2012, s. 189) ile öne çıkan bir karı-kocanın hikâyesi çevresinde vücut bulan bir “örnek olay”dan hareketle bencilliğin doğurduğu olumsuz sonuçlara yer verilerek bir ders verilir. Nitekim hikâyenin sonunda Gülerk, anne ve babasının bencilce istekleri yüzünden “cennete ağlayarak giden tek çocuk” (Anar, 2013, s. 231) olur. Hikâyedeki mesajın yer yer ironik bir üslupla verildiği hikâyeye masalsı dokusu ile parabolik bir nitelik taşır.

Sonuç

İhsan Oktay Anar'ın *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri* adlı anlatısının didaktik edebiyatın bir türü olan paraboller açısından analiz edildiği bu makalede “Güneşli Günler” ve “Hırsızın Aşkı” hikâyeleri dışında romanı oluşturan diğer hikâyelerin çeşitli yönleri itibariyle parabol türü kapsamında ele alınmayı olanaklı kıldığı anlaşılmıştır. Sözü edilen hikâyelerde yer yer fantastik öğeler dikkat çekmekle birlikte verilecek dersin insanlar aracılığıyla ironik olarak aktarıldığı, bir örnek olay bağlamında belirli bir insan davranışından hareketle bir benzerlik ilgisinin kurulduğu ve hikâyelerin yer yer parodik öğelerin dikkat çektiği masalsı bir atmosferde şekillendiği saptanmıştır. Anlatıda “Bidaz'ın Laneti”, “Ezine Canavarı” ve “Gökten Gelen Çocuk” içerdiği ahlaki; “Bir Hac Ziyareti”, “Dünya Tarihi” ve “Şarap ve Ekmek” ise dini dersle dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak makalede çerçeve hikâyeye tekniği ile kaleme alınan *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*'nin genel anlamda parabolik nitelikli bir anlatı olduğu ve anlatının bu niteliğinin İhsan Oktay Anar'ın yazarlık tutumu ile örtüştüğü saptanmıştır. Masalsı ve fantastik öğelerle örülü ironik bir anlatımın dikkat çektiği hikâyelerde anlatımın bu yönü *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*'ni parabolik kılan başat etkidir. Yazarın diğer romanlarında belirgin olarak dikkat çeken ve eleştirel bir işleyişi olanaklı kılan ironik üslup, *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*'nde didaktik edebiyatın bir türü olan parabole koşut olarak işlevsel bağlamda öğretici bir mahiyet kazanır. Bu yönü itibariyle İhsan Oktay Anar geleneksel bir anlatı türü olan mesele postmodern bir dünyada farklı bir açılım getirir.

KAYNAKÇA

- Akalın, L. S. (1984). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Varlık.
- Albayrak, N. (2004). *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: L&M Yayınları.
- Alpay, C. (2012). <https://cevdetalbay.wordpress.com/2012/05/11/sargut-solcun-hastaligina-yenik-dustu/>. Erişim Tarihi: 14.12.2016.
- Anar, İ. O. (2013). *Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri*. İstanbul: İletişim.
- Artun, E. (2014). *Ansiklopedik Halkbilimi/Halk Edebiyatı Sözlüğü Terimler-Motifler-Kavramlar*. Adana: Karahan.
- Aytaç, G. (2009). *Genel Edebiyat Bilimi*. İstanbul: Say Yayınları.

- Ceylan, Ö. (2008). Çarşıdan Aldım Bir Tane Eve Geldim Bin Tane: Çerçeve Öykü ve Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri. Hikâyenin Bugünü Bugünün Hikâyesi 80 Sonrası Türk Hikâyesi Sempozyumu içinde (s. 251-258). İstanbul:Ümraniye Belediyesi.
- Demirci, M. (2000, Temmuz). Dünyaya Borcum Var. http://www.aksiyon.com.tr/kultur-sanat/dunyaya-borcum-var_506404. Erişim tarihi: 11.02.2016.
- Devellioğlu, F. (2004). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları
- Duman, F. (2011). Orta Anadolu'dan Bir Gotik: Güneşli Günler. *Notos Öykü*, 30, 52-53.
- Fletcher, A.S.; Maeno N.; Ichiko, T. (2008, April). Fable, Parable And Allegory. <https://global.britannica.com/art/fable-parable-and-allegory>. Erişim Tarihi: 21.12.2016.
- Gencan, T. N.; Ediskun, H.; Dürder, B.; Gökşen, E. N. (1974). *Yazın Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gökmen, Ü. (2015). İroniden Komediye Bir Eğlence Aracı: Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri, Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/8 Spring 2015, p. 1087-1106, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8350>, ANKARA-TURKEY
- Hann, T. Difference Between A Fable And A Parable. http://www.ehow.com/about_6612445_difference-between-fable-parable.html. Erişim Tarihi: 21.12.2016.
- Karataş, T. (2004). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Koçakoğlu, A. (2010). *Yerli Bir Postmodern İhsan Oktay Anar*. Konya: Palet.
- Kurdakul, Ş. (1994). *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap.
- Mesel. *AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi*. (C. 15. s. 606). İstanbul: Ana Yayıncılık A.Ş - Encyclopaedia Britannica, Inc.
- Mesel. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler*. (C. 6. s. 276). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Şölcün, S. (1980, Kasım). Didaktik Edebiyat ve Dialektik. *Türkiye Yazıları*, 44, 14-18.
- Şölcün, S. (1982). *Tarih Bilinci ve Edebiyat Bilimi*. Ankara: Dayanışma.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Ayan, E. (2017). “İhsan Oktay Anar’ın Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri Adlı Anlatısı Üzerine Parabolik Bir İnceleme / A Parabolic Analysis on the Novel Called Efrâsiyâb’ın Hikâyeleri of İhsan Oktay Anar”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı) Volume 12/5, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11384>, p. 73-84.